

Ключові слова: просторово-графічна модель, конструкція, проектне конструювання, геометральна основа.

Аннотация

В статье рассматривается проблема в художественно-конструкторской подготовке студентов-дизайнеров высших учебных заведений, анализируются графические методы и способы, которые строятся на геометральной основе в пространственно-графической модели и могут улучшить формирование художественно-конструкторских знаний, пространственного мышления и умения формообразовывать объекты в процессе обучения.

Ключевые слова: пространственно-графическая модель, конструкция, проектное конструирование, геометральная основа.

Summary

The problem of training of students-designers of higher educational establishments is considered in the article. Graphical methods and means which are based on geometrical foundation are analyzed in the article.

Key words: spatial graphic model, formation, artistic designer, geometrical shape, analysis.

УДК 371.15:371.84:025.327

Х. М. Косило,

аспірант

(Педагогічний інститут Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника)

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ТА ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ГРИГОРІЯ ВРЕЦЬОНИ

Постановка проблеми. Пожвавлення культурно-освітнього життя на західноукраїнських землях у другій половині XIX ст. ініціювало зародження й розвиток педагогічної преси в Галичині. Значної популярності набувають педагогічні часописи “Дом и школа”, “Школа”, “Учитель”, “Газета школьна” та інші, що сприяли поширенню й популяризації передових педагогічних ідей. На їхніх сторінках галицькі педагоги нагадували народам Австрії про те, що в краї живе й український народ, який має право на свою школу; утверджували думку, що суспільний прогрес можливий лише тоді, коли освіта стане загальною й охопить усі верстви населення; розкривали роль школи й учителя в житті суспільства; публікували методичні поради вчителям, праці видатних зарубіжних педагогів; характеризували стан освіти і становище вчителя на галицьких землях; розвінчували антиукраїнську сутність шкільних законів. У публікаціях того часу дедалі більше утверджувалися ідеї національно-культурного відродження українців, ставали провідними у визначенні основних напрямів розбудови школи, яка має прийти на зміну наявній і відповідати не лише зростаючим потребам практичного життя, а й національним інтересам народу [6, с. 411].

Мета статті – розкрити подвижницьку працю вчителів, стан освіти та законів у науково-видавничій діяльності Григорія Врецьони.

Виклад основного матеріалу. 13 вересня 1880 року Григорій Захарович Врецьона заснував “письмо педагогічно-літературне” – перший професійний вчительський журнал “Школьна Часопись” з метою “розбудити” вчителів і розпочати шкільний рух. Упродовж десяти років він був незмінним редактором цього журналу, “держаного в народовськім дусі” [7, с. 1]. Зміст матеріалів “Школьної Часописі” був підібраний за схемою аналогічних

педагогічних видань – “Учитель”, “Газета школьна” та ін., однак трактування й обговорення порушуваних у публікаціях тем значно поглибилося й розширилося. На відміну від тогочасних видань, тема шкільництва в “Школьній Часописі” розглядалася значно ширше, набираючи суспільно-громадського забарвлення. Ще в першому номері газети Г. Врецьона визначив основну мету цього видання: “Через працю педагогічно-літературну і товаришене умислове мужей праці, науки и народолюбця образоватися взаємно для загального и разнійшого діла ся на поли просвіты и вихованя народного, щоби статися сильными єдностею и згодою в науці для будущего пожитку народу” [3, с. 1]. Тобто, видавець чітко заманіфестував мету свого “дітища”: не лише праця на теренах просвітництва, а й залучення до неї широкого загалу інтелігенції. “Поводирем” просвітницького руху визначено вчителя як центральну постать, організатора не лише навчально-виховного процесу, а й культурно-просвітницької роботи в громаді. Не випадково після програмної статті в часописі уміщено публікацію “Учителі и ихъ вліяне”, в якій зацентровано на тій повазі, з якими споконвіку ставилися до вчителів. Г. Врецьона не уявляв прогресу суспільства без подвижницької праці вчителів, тому вкотре повторює традиційну для педагогічної преси сентенцію: місце вчителя народної школи – в громаді, поруч зі священником. Тому Г. Врецьона висловлює одностайну думку всієї редакції: вчитель і священник повинні бути одностайними в культурно-просвітницькій праці [4, с. 2]. Педагог доводить необхідність співпраці школи, сім’ї, громади задля включення дитини в історію свого народу, залучення її до внутрішніх скарбав нації задля того, щоби вона стала продовжувачем батьківських звичаїв і традицій. Отже, національне виховання він розглядає невіддільно від людського громадського виховання. Учня Григорій Захарович розглядає як ініціативного учасника виховного процесу, а його працю – вагомим фактором розвитку гармонійної особистості. За його переконанням, освіта виступає центральним фактором піднесення нації, гарантом забезпечення їй достойного місця серед цивілізованих народів. Тобто на сторінках видання особа вчителя трактується з більш вимогливих позицій, акцентовано на його ролі у формуванні національної свідомості молоді, розбудові національної школи.

“Школьна Часопись” була противагою польськомовній газеті “Школа” і гуртувала навколо себе вчителів-українців. На сторінках часопису друкували чимало матеріалів про українські початкові та середні навчальні заклади. УПТ, котре не мало власного періодичного видання, друкувало у “Школьній Часописі” інформацію про діяльність товариства, звернення до громадськості з проханням надати інформацію про українські школи в містах і селах. Однак, як стверджує Л. Шологон, звіти Крайової шкільної ради віддзеркалювали лише загальний стан шкільної справи у краї, не диференціюючи її за мовно-національною ознакою, тобто вони не давали конкретного матеріалу про становище українських шкіл [8, с. 86].

З 1882 року цей часопис став педагогічно-науковим тижневиком і до 1883 року виконував роль друкованого органу Руського товариства педагогічного. Двотижневик містив педагогічні, дидактичні і методичні статті, матеріали для додаткової науки, шкільне законодавство, літературні та

етнографічні праці, повідомлення з учительських конференцій, комунікати Руського Педагогічного Товариства тощо. Серед інших співробітниками були: О. Барвінський, Д. Вінцовський, Є. Желехівський, Р. Заклинський, Г. Зарицький, І. Кабаровський, К. Кахникевич, М. Крушельницький, К. Кузик, І. Микитович, А. Рибачик, Ю. Целевич та інші [5, с. 3875].

Постійними рубриками “Школьной Часописи” були: “Переглядь в Австро-Угорскої монархії” (з підрубриками “Заграниця” або “Переглядь школьный”), “ВЪсти зъ поля школьництва”, “Школьны вЪсти”, “Дописи”. На сторінках часопису друкували свої статті відомі в Галичині автори – Олександр Барвінський, Михайло Банах, Григорій Зарицький, Павло Кирчів, Іван Хабаровський, Роман Заклинський, Кирило Кахникевич, Наталія Гладилович, Стефан Ковалів. Провідне місце на шпальтах часопису займали дидактично-педагогічні та методичні матеріали. Актуальною й постійною темою статей була українська мова та її викладання в школі. Її висвітленню присвячені виступи багатьох авторів, які доводили необхідність навчання дітей рідною мовою і шкідливість навчання чужою. Так, 1880 р. в ч. 4-6 часопису вміщено науково-методичну статтю О. Барвінського “Впливъ науки языка матернего на виховане” [2, с. 41-42].

Першочергове місце в часописі відводилося матеріалам на шкільні, педагогічні, дидактичні теми. У багатьох номерах друкували розроблені освітянами-практиками (Г. Врецьона, Р. Заклинський, О. Спринь та ін.) методичні розробки уроків, здебільшого для початкової школи; конспекти лекцій на конкретні теми з арифметики, рідної мови, географії, інших шкільних предметів. Крім цього, статті Г. Врецьони торкалися різноманітних сторін життя: лікарських порад, відомостей про анатомію і гомеопатію, питань ощадного ведення домашнього господарства. Редагуючи часопис, Григорій Захарович водночас був і активним дописувачем: якщо у 1880 р. він опублікував дванадцять статей, то у 1882 – тридцять три.

Своєю багатосторонньою діяльністю журнал зробив вагомий внесок у боротьбу за українську національну школу, в чому велика заслуга Григорія Захаровича. “Школьна Часопись” відіграла важливу роль у розгортанні громадського педагогічного руху, солідаризації учительського загалу, в організаційному становленні заснованого у 1881 р. Руського товариства педагогічного, котре стало невідривним елементом національного руху галицьких українців наприкінці XIX – у першій половині XX ст. Воно стало громадською культурно-освітньою організацією, серед провідних видів діяльності якого було заснування українських загальноосвітніх та професійних шкіл, дитячих садків, видання педагогічних журналів, шкільних підручників і посібників. Сам Григорій Захарович підкреслював зростаючу популярність цього видання. У замітці “Заявлене водъ редакції” він писав, що часопис кожного року мав “від 400 до 500 передплатниковъ, а певно два-три разы столько читателейъвъ”. Видання часопису припинилося 16 (28) травня 1889 р. на десятому числі, оскільки Руське товариство педагогічне “рішилося мати в школьной часописи свой орган и взялося... до видання школьной часописи “Учитель”. Редактор висловив надію, що “Учитель” буде подальшим продовженням школьного видавництва в Галичині” [7, с. 73], що згодом і справдилося.

Висновки. Своєю багатогранною видавничою діяльністю Григорій

Врецьона зробив вагомий внесок у боротьбу за українську національну школу, солідаризацію учительського загалу та поширення громадського педагогічного руху серед галицьких українців наприкінці XIX – у першій половині XX століття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Врецьона Г. Учитель повинен бути характером / Г. Врецьона // Школьна часопись. – 1884. – Ч. 23. – С. 177-179; Ч. 24. – С. 186-187.
2. Врецьона Г. Заявлене водъ редакци / Г. Врецьона // Школьна часопись. – 1889. – Ч. 10. – С. 73-74.
3. Врецьона Г. Програм загального згромадження польського товариства педагогічного в Коломиї і проктованих прогулок до Жабего и на Чорногорю / Г. Врецьона // Школьна Часопись. – 1882. – Ч. 9.
4. Врецьона Г. Учителі и ихъ вліяне / Г. Врецьона // Школьна часопись. – 1880. – Ч. 1. – С. 2.
5. Енциклопедія українознавства: в 10 т. / за ред. В. Кубійовича. – Т. 1. – Львів : Наукове товариство ім. Т. Шевченка у Львові, 1993. – 400 с.
6. Ступарик Б. Врецьона Григорій Захарович (1839-1901) // Українська педагогіка в персоналіях: X – XIX століття : навч. посібн. для студентів вищих навч. закладів, у двох книгах / Б. Ступарук [за ред. О. В. Сухомлинської]. – К. : Либідь, 2005. – Кн. 1. – 2005. – С. 407 – 413.
7. Франко І. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. З останніх десятиліть XIX в. / Іван Франко. – Дрогобич : Видавнича фірма "Відродження", 2008. – 464 с. – (Серія : Золота Франкіяна).
8. Шологон Л. Українська педагогічна періодика Галичини (1880-1914 рр.) / Л. Шологон // Галичина : Всеукраїнський науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. – Івано-Франківськ, 2006-2007. – № 12-13. – С. 86-93.

Анотація

Спираючись на аналіз архівних матеріалів з наукової та видавничої діяльності, автор статті робить спробу розкрити утвердження ідей національно-культурного відродження українців у педагогічній творчості Григорія Врецьони. Він визначає вчителя як центральну постать в організації навчально-виховного процесу та культурно-просвітницької роботи у громаді, робить його однодумцем про єдність дій школи, сім'ї і церкви у національному вихованні особистості, зберігаючи мовно-національні ознаки української школи.

Ключові слова: школа, суспільний процес, національна свідомість, громада, просвітницький рух.

Аннотация

Опираясь на анализ архивных материалов научной и издательской деятельности, автор статьи делает попытку раскрыть идеи национально-культурного возрождения украинцев в педагогическом творчестве. Он определяет учителя как центральную фигуру в организации учебно-воспитательного процесса и культурно-просветительской работы в обществе, делает его единомышленником о единстве действий школы, семьи и церкви в национальном воспитании личности, сохраняя при этом речевые и национальные признаки украинской школы.

Ключевые слова: школа, национальная сознательность, общество, социальный процесс, образовательное движение.

Summary

The author of the article makes an attempt to open the ideas of the national and cultural renaissance of Ukrainians in the pedagogical creation work of Hryhoriy Vretsiona. He identifies the teacher as a central figure in the organization of the educational process and cultural work in the community.

Key words: school, social process, national consciousness, public society, educational movement.